

**ÖLLI
KARILA**

***Vihreän talon
salaisuus***

VIHREÄN TALON SALAISUUS

Olli Karila

Vihreän talon salaisuus

Jännitysromaani

Toimitus ja jälkisanat

Juha Järvelä

Vuosikertajännitystä 5

Teos on ilmestynyt ensimmäistä kertaa vuonna *Kiuru*-lehden numeroissa 1/1933–25/1933.

Nimikkeen automaattinen analysointi tietojen, erityisesti mallien, trendien ja korrelaatioiden, saamiseksi tekijänoikeuslain 13b § ("tekstin- ja tiedonlouhinta") mukaisesti on kielletty.

Jälkisanat © 2026 Juha Järvelä

Kustantaja: BoD · Books on Demand, Mannerheimintie 12 B, 00100 Helsinki, bod@bod.fi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Friedensallee 273, 22763 Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-80-5415-3

I. TODELLINEN HERRASMIES.

Noin pään korkeudella katukäytävästä rapisi kiviseinää vasten paperipala ja mies pysähtyi katsahtaen siihen hämmästyneenä. Paperipalan leijaileminen samassa paikassa soti painovoimalakia vastaan, vaikka hän ei sitä heti tullut ajatelleeksi. Sitten hän huomasi, että paperipala oli kiinnitetty ohueen mustaan rihmaan. Hänen silmänsä seurasivat rihmaa ja hän oli näkevinään, että se katosi toisen kerroksen ilmanvaihtoaukkoon, mutta varma hän ei voinut olla, sillä kiviseinä oli tumma ja musta lanka tuskin erottui sellaiselta pohjalta.

Hän silmäsi toisen kerroksen ikkunoihin ja silloin hän näki, epäselvästi, nuoren naisen kasvopiirteet ja käden, joka viittoili. Oliko tuo viittoilu tarkoitettu hänelle?

Paperipala tanssi hänen silmiensä edessä ja äkillistä mielijohdetta seuraten hän tempasi sen käteensä katkaisten rihman. Ikkunassa viittoileva käsi tuntui antavan hyväksymisen tälle teolle.

Mies hymyi ja kohottaen hattuaan jatkoi matkaansa.

Vasta hetken kuluttua hän tajusi, että paperin sisällä oli jotakin kovaa. Hän avasi rutistetun paperikäärön ja silmäsi todellakin ymmällä tuota kovaa esinettä.

Se oli mitä hienoin naisten kultasormus ja sen kannassa välkehti kolme jalokiveä, jotka hän arveli timanteiksi, vaikka varmahan hän ei voinut olla.

Kahden suurkadun välisellä poikkikadulla rakennusjättiläiset kohosivat kuin kanjonin seinämät, raskaina ja musertavina. Toisen puolen ikkunat välkyivät kuin heijastuspeilit ja suurkatujen melu ahtautui tänne kaikuvana ja tiivistettynä kuin vesi ahtaassa koskessa. Mustanharmaita asfalttikäytäviä kirjavoittivat puistoista eksyneet väriloistoiset lehdet, ja tuuli, kuin torvesta puhallettuna, kieputti niitä kellari-ikkunoitten edustoille. Ilma oli kirpeän raikas.

Mutta mies tunsikin hänen olisi kuuma. Hän kiirehti pitkin poikkikattua, selviytyi suurkadusta ja tuli puistoon, jossa istahti penkille vastapäätä veltoisti loiskuavaa suihkulähdettä. Hän suoristi paperin ja luki sen, eikä hänen hämmästyksensä vähentynyt.

— Hyvä herra! hän luki. — En tunne teitä, en tiedä nimeännekaan, mutta olen nähnyt teidät kahden viikon aikana aina samoina hetkinä. Te olette siis

täsmällinen tai ainakin täsmällisyyttä vaalivassa toimessa. Se on varmaa. Ja siten olen näiden kahden viikon aikana nähnyt teidän auttavan vanhaa naista, lasta ja koiraa. Minulle on opetettu, että ne ovat pettämättömiä merkkejä miehen luonnetta arvosteltaessa. Ja minä olen arvostellut teidät todelliseksi herrasmieheksi, joka ei petä hänelle osoitettua luottamusta. Minä olen hyvin vaikeassa asemassa. Minut on suljettu asuntoon, jonka voitte saada selville, kun kerran olette saanut kirjeenkin. Joka ilta kello seitsemästä kymmeneen olen yksinäni täällä. Minun on päästävä pois. Tulkaa ja auttakaa minut pakoon, mutta — ei sanaakaan poliisille. Korkeintaan voitte turvata johonkin hyvään ystäväännne. Vakuudeksi, ettei mikään pila ole kysymyksessä, olen kirjeeni sisään pannut timanttisormukseni. Minä odotan. Teillä on aikaa tämä ja huomien päivä. — Greta H.

Se oli kirjeen sisältö.

Nuori mies nojautui taaksepäin.

— Vai todellinen herrasmies! hän sanoi melkein ääneen. — Hm, joka tapauksessa mies.

Hän pisti kirjeen taskuunsa ja lähti liikkeelle. Noin puolentunnin kuluttua kandidaatti Juhani Kataja tuli takaisin kadulle kultasepänilikkeestä, missä hänelle oli ilmoitettu, että sormus oli noin kahdentoistatuhannen markan arvoinen.

— Jos tämä on pilaa, niin ainakin se on kalliinlaista pilaa! hän mutisi. — Greta H. eikä poliiseja!

2. KOLMEN NEUVOTTELU.

— Hm! Ja vieläkin hm!

Puolivalmis lääketieteen ja kirurgian tohtori Veikko Lampi tuijotti miettiväisenä kirjeeseen, jonka hänen ystävänsä lakit. kand. Kataja pienen espuheen jälkeen oli luovuttanut.

— Vastauksesi on erittäin valtioviisas, Kataja huomautti.

— Varmasti. Jos kyseessä olisi umpisuolentulehduksen tai hammassärlyn määrittelemisen, voisin puhua selvemmin, mutta näin romanttiseen kirjeeseen en osaa sanoa enempää. Ja sormus on kallis?

— Olisin voinut myydä sen 11.500 markasta.

— Minkä olisit voinut myydä?

Kataja käännähti. Ovi oli ollut raollaan ja hänen sisarensa Hilja oli kuullut hänen sanansa huoneeseen tullessaan. Nuoret miehet katselivat toisiaan hämillään ja syyllisyystuntoisina.

— Onko täällä jotakin salaisuuksia? Hilja tiedusti tarmokkaasti.

Lampi katsahti onnettoman ystäväänsä. Tämä nyökkäsi.

— Meidän täytynee kertoa? Lampi sanoi.

— Eihän tästä muuten selviä, Kataja myönsi, ja vastahakoisesti selosti kirjeen mysteerion. Nuori neitonon istui hievahtamatta paikallaan ja hänelle harvinainen kiinnostuksen ja tarkkaavaisuuden ilme pysyi hänen sievillä kasvoiltaan.

— Ja mitä te aiotte tehdä? hän tiedusteli innokkaasti.

Miehet eivät sanoneet mitään hetken aikaan.

— Mitä laki sanoisi, jos vapauttaisimme tuon tytön, siinä tapauksessa, että siellä on mitään vapauttamista? Lampi tuumiskeli. — Mitä sanovat sinun lakitieteelliset vaistosit?

Kataja pudisti päätään.

— Joutuisimme syytteeseen ainakin murrosta, ellei pahemmastakin.

— Mutta jos tyttö on todellakin hädässä? Hilja intti. — Ajattele sormusta!

— Jos antaisimme vihjauksen poliisille? Lampi esitti.

— Ei, ei! Kataja vastusti. — Koskapa minua nimitetään todelliseksi herrasmieheksi, en voi menetellä vastoin selvää kieltoa. Joko me tai ei ketään.

Seurue oli vaiti. Heitä oli kolme nuorta ihmistä, kandidaatti Kataja ja hänen sisarensa sekä lääketieteenkandidaatti Lampi, joka asui heidän luonaan ja joka oli molempien koulutoveri, ystävä ja uskottu. He olivat kaikessa yhdessä mukana, kujeissa ja seuranpidossa ja huvittelussa ja työssä. Juhanin saama kirje kiinnosti heitä tavattomasti.

— Ainakin voimme jotakin tehdä, Kataja päätti äkkiä. — Voimme ottaa asiasta selvän niin pitkälle kuin mahdollista. Se ei vielä velvoita meitä mihinkään. Veikko, lähdetään heti!

— Entä minä? Hilja kysyi nyrpeänä.

— Sinä voit koettaa kehumallasi terävällä järjellä selvittää tätä pulmaa tuolissa istuen, ainakin toistaiseksi.

Veljen vastaus ei suinkaan tyydyttänyt maisterineitiä, mutta hän tiesi, että siihen oli alistuttava. Juhanilla oli kaikki taipumukset diktaattoriksi ja tyranniksi.

3. RITARILLINEN PÄÄTÖS.

Molemmat miehet henkäisivät syvään.

Kapean poikkikadun vastapuolella olevassa talossa oli ulkoneva kolmiosainen ikkuna. Auringonvalon viimeiset säteet heijastuivat siihen ja saivat yhden ruutuparin loistamaan. Mutta toisen parin takaa katseli alas kadulle nuori tyttö tai neitonen.

Hänen kauneutensa oli häikäissyt miehet, kauneus ja jokin muu hänen olennossaan, jota miehet eivät heti osanneet määritellä.

Ennen kaikkea he näkivät runsaan, aaltoilevan tukan, joka oli kuin liekehtivää kultaa, häikäisevän valkoisen, kalpean ihon ja puoliavoimet silmät, jotka peittyivät pitkien silmäripsien varjoon. Pieni, valkoinen käsi nojasi ikkunanpuutteeseen ja siinä sekä pään asennossa, tytön liikkumattomuudessa oli jotakin selittämättömän arkaa, avutonta ja hellyttävää.

— Se on hän! Kataja kuiskasi ystävälleen.

Lampi vain nyökkäsi.

He istuivat pienessä asianajotoimistossa, jonka omisti muuan Katajan tuttava. Ja tuo asianajotoimisto sijaitsi juuri vastapäätä ikkunaa, jonka vierestä Katajalle oli rihmasta laskettu sormus ja kirje.

Ja tuo liekehtivätukkainen tyttö tuolla ikkunassa, se oli juuri kirjeen allekirjoittanut salaperäinen Greta H.

Ikään kuin ponnistaen voimansa Kataja irtautui ikkunasta ja istahti tuolille. Lampi seurasi häntä.

— Tässä ei ole kyseessä pila, Kataja sanoi harvinaisen vakavasti.

Lampi nyökkäsi.

— Ei, jos kerran tuo neitonen on kirjeesi lähettäjä.

Heidän tuttunsa, varatuomari, tuli huoneeseen. Pakottaen itsensä huolettomaan sävyyn Kataja sanoi keveästi:

— Minusta tuntuu niin kuin sinun huoneesi olisi sopivasti valittu: tästä on hyvä näköala.

Tuomari naurahti.

— Ahaa, joko olette keksineet!

— Kyllä, kuka hän on?

— Enpä tiedä. Olen nähnyt hänet nyt kolmen viikon aikana, melkein aina

kadulle tuijottaen. Asunto kuuluu eräälle tohtori Rikhard Huuramolle. Talon isännöitsijä ilmoitti sen. Mutta hänkään ei tiennyt, mikä tohtori hän oli, lääketieteen vaiko filosofian tai ehkä teologian. Neitosesta ei ollut mitään puhetta. Tohtorilla piti olla vain palvelijatar, mutta tyttö ei näytä kuninkaankaan palvelijalta.

— Ei! Kataja sanoi vakaumuksella.

He jättivät neitosen pois keskustelustaan pakinoiden hetkisen yhtäkaikkisista asioista, kunnes toverukset sanoivat varatuomarille hyvästit.

Kadulle päästyään he kulkivat hetkisen äänettöminä, kunnes Kataja sanoi matalalla äänellä:

— Tuletko mukaan seikkailuun?

Tohtorinalku mietti jonkin aikaa.

— No niin, miksei. Erikoista vaaraahan siinä ei voi olla. Jos pahinkin sattuisi ja me joutuisimme kiinni, niin kirje ja kallis sormus olisivat varmasti lieventäviä asianhaaroja ja mahdollisesti myöskin aikaisempi nuhteeton elämämme. Milloin aikoisit yrittää?

— Tietysti tänään. En siirrä huomiseksi asiaa, jonka voin tänään suorittaa. Asiasta toiseen: lieneekö meillä kotosalla murtovälineitä?

Lampi nauroi.

— Tuskin. Mutta voimmehan poiketa lähimpään rautakauppaan ja ostaa kerralla kokonaisen sarjan uusimpia ammattimurtovarkaan työkaluja.

4. KAKSI SULJETTUA OVEA.

Neljänneksi yli seitsemän illalla kaksi moitteettomasti puettua nuorta herrasmiestä nousi autosta erään poikkikadun päässä. Auto jäi katukäytävän ääreen odottamaan. Sitä ohjannut neitonen loi pitkän, kaipaavan katseen poistuviin miehiin.

Miehet kulkivat hitaasti ja huolettomasti katukäytävällä. Toinen heistä loi noin kadun puolivälissä salavihkaisen, tutkivan katseen toiselle puolelle katua, toisen kerroksen ikkunoihin. Äkkiä hän hiukan kohotti hattuaan jatkaen matkaansa. Miehet kulkivat poikkikadun päähän ja palasivat yhtä hitaasti takaisin toista puolta pitkin, pujahtaen porraskäytävään.

— Nyt alkaa! Lampi kuiskasi.

Kataja ei vastannut. Hetkessä, aivan liiankin nopeasti, he olivat toisen kerroksen porrastasanteella. Molemmat hengittivät kiihkeästi, niin paljon kuin he yrittivätkin esiintyä kylmäverisinä.

— Voi ihme, kuinka tämä on ilkeää! Lampi jatkoi kuiskutteluaan. — Ja sitten vielä sanotaan, että rikos muka viehättäisi.

— Hiljaa! Kataja muistutti asiallisesti. — Millä me aloitamme?

Tilanne oli koomillinen, vaikka se ei siltä nuorista miehistä tuntunut. Heistä toisella oli pieni murtorauta, toisella kimppu vanhoja avaimia ja heillä edessään oli paremmanlaisen vuokratalon jyrkähkö ovi. Ovessa oli tavallinen ja amerikkalaislukko, ja ovi näytti heistä ainakin yhtä läpipääsemättömältä kuin suurpankin sisimmäinen kassaholvi.

— Koeta avaimia! Lampi ehdotti.

Avaimet kalisivat, kun Kataja valikoi niitä ja varovasti sovitteli reikään. Heidät saatettaisiin yllättää milloin tahansa. Ja ei, avaimet eivät sopineet. Amerikkalaislukosta olisi ehkä selviytynyt murtoraudalla, mutta ei molemmista yhtäaikaan. Neitosta pelastamaan tulleet ritarit tunsivat hien kohoavan kulmilleen.

Epäonnistuisiko heidän yrityksensä ihan alkuasteellaan?

— Anna murtorauta! Kataja komensi ja sen saatuaan hän longotti yhdellä ainoalla otteella oven keskuslistan syrjään. Hän silmäsi lukkojen kohtia ja suhahti hiljaa: tavallinen lukko oli auki. Ovi oli vain amerikkalaislukon varassa.

Yhtä estettä ei siis ollutkaan. Kataja reipastui ja tarkasteli ovea terävämmin. Hiukan lukon yläpuolella olevat ovipeilit olivat värillisiä lasiruutuja ja lähinnä ovea oli ruudussa sormenmentävä reikä. Kataja katseli sitä hetkisen kuin koettaen tajuta sen merkityksen ja sen tarjoamat mahdollisuudet.

— Timantti! Lampi kuiskasi äkkiä käheästi niin että Kataja sävähti.

Niin, siinä oli ratkaisu: sormus timantteineen.

Kataja kaivoi taskustaan tuon kallisarvoisen korun ja pistäen vasemman kätensä etusormen lasissa olevaan säröön hän oikealla kädellä alkoi piirtää timantin avulla lasia. Se oli paksua, mutta huonoa ja hyvin pian pieni ruutu oli Katajan kädessä. Hän ojensi lasin toverilleen ja työnsi vasemman kätensä aukoon, haparoi hetken ja vetäisi sitten oikealla kädellään: ovi oli auki.

Molemmat miehet huokasivat syvään ja kuuluvasti.

Jonkinlainen uhma oli vallannut Katajan. Hän ei pysähtynyt arvelemaan, vaan avasi sisäoven ja astui eteiseen tohtorikokelaan seurattessa ja sulkien oven takanaan.

He olivat siis suorittaneet murren ja olivat vieraassa asunnossa luvattomilla jäljillä.

Eteinen oli melkein pimeä, sillä siihen tuli valoa vain porraskäytävästä, mutta he erottivat kolme ovea. Epäilemättä ovi suoraan heidän edessään johti etsittyyn huoneeseen. Kataja tarttui kädensijaan, painoi ja veti, mutta ovi oli suljettu.

Ihan tavallinen päivä 1930-luvulla suuressa suomalaisessa kaupungissa saa erikoisen käänteen. Huoleton lakitieteen kandidaatti Juhani Kataja saa ikkunasta tuntemattomalta nuorelta naiselta viestin: pelastakaa minut!

Pian Kataja onkin seikkailun pyörteissä, joka vie hänet sisarensa Hiljan ja ystävänsä Veikon kanssa tutustumaan salaperäisen uskonlahkon ja pelottavan tohtorin salaisuuksiin. Vaarassa ovat sekä henki että perintörahat. Modernit nuoret seikkailijat kiitävät autolla ympäri Suomea, joutuen moneen vaaraan ennen kuin asiat ratkeavat ja päästään onnelliseen loppuun.

Aikansa suosituimpiin jännityskirjailijoihin kuuluneen Olli Karilan (1897-1936) aiemmin kirjana julkaisematon romaani tarjoaa huoletonta seikkailua vuodelta 1933. Inspiraationsa se on saanut ajankohtansa suurista uutisaiheista: Tattarisuon tapauksesta sekä saarnaaja Maria Åkerblomin elämästä ja uskonlahkosta. Teoksen jälkisanoissa historian tutkija Juha Järvelä kertoo romaanin yhteyksistä tositahtumiin.

**Kansikuva: Signe Brander, Helsingin kaupunginmuseo.
Takakannen kuva: Valokuvaamo Päijänne, Keski-Suomen museo.**